

Vergaderjaar 2026–2027

37 035 VIII

Nr. 2

**Wijziging van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap (VIII) voor het jaar 2026
(wijziging samenhangende met de
Miljoenennota)
MEMORIE VAN TOELICHTING**

A ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de [Comptabiliteitswet 2016](#) elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2026 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht.

Wetsartikel 2

De vaststelling van de begrotingsstaat geschiedt in duizenden euro's.

Wetsartikel 3

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van deze wet.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.M. Letschert

B BEGROTINGSTOELICHTING

1. Inhoudelijke toelichting

Dit onderdeel van de memorie van toelichting bestaat uit een inhoudelijk deel en een artikelsgewijs deel. Per artikel wordt een overzicht van de wijzigingen gegeven, inclusief toelichting. Daarbij worden mutaties groter of gelijk aan onderstaande staffel toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting in € miljoen)	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

In de budgettaire tabellen van de artikelen worden de wijzigingen in de verplichtingen en de kasuitgaven weergegeven. Veel wijzigingen in de Suppletoire Begroting September hebben alleen betrekking op de verplichtingen. Dat gaat over het moment waarop een juridische of financiële afspraak wordt gemaakt. Dit is anders dan de kasuitgave (de betaling die plaatsvindt). Die wijzigt in de meeste gevallen niet.

Indien er geen wijzigingen in een artikel zijn, dan is daarvoor ook geen aparte tabel (budgettaire gevolgen van beleid) opgenomen. Deze Suppletoire Begroting September bij Prinsjesdag bevat wijzigingen op de OCW-begroting die in 2026 van start gaan. Deze wijzigingen worden al bij Prinsjesdag aan de Tweede Kamer voorgelegd, in plaats van (zoals voorheen) bij de Tweede Suppletoire Begroting.

2. Budgettaire consequenties beleidsartikelen

Beleidsartikel 1. Primair onderwijs

Tabel 1 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	18.208.966	446.823	18.655.789
Uitgaven	17.300.769	301.379	17.602.148

Tabel 1 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	15.958.814	310.000	16.268.814
Bekostiging po-instellingen	15.925.311	310.000	16.235.311
Bekostiging Caribisch Nederland	33.503	0	33.503
Basisvaardigheden	0	0	0
Subsidies (regelingen)	632.018	- 2.348	629.670
Onderwijsvoorziening Jonggehandicapten	36.869	0	36.869
Nederlands onderwijs buitenland	13.878	0	13.878
Humanistisch vormend en godsdiensonderwijs	18.049	0	18.049
School en omgeving	167.086	0	167.086
Basisvaardigheden	164.292	0	164.292
NGF Open Leermateriaal	5.638	- 3.500	2.138
NGF Digitaal Onderwijs	3.851	402	4.253
Schoolmaaltijden	81.350	0	81.350
Brugfunctionaris PO	41.909	0	41.909
Overige subsidies	99.096	750	99.846
Opdrachten	17.253	- 1.769	15.484
Opdrachten	17.253	- 1.769	15.484
NGF	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	53.789	- 4.556	49.233
Dienst Uitvoering Onderwijs	53.789	- 4.556	49.233
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	10.940	0	10.940
Stichting Vervangingsfonds en Participatiefonds	7.910	0	7.910
UWV	3.030	0	3.030
Bijdrage aan medeoverheden	627.955	52	628.007
Gemeentelijk onderwijsachterstandenbel eid	602.872	0	602.872
Caribisch Nederland	22.083	52	22.135

Tabel 1 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Scholenprogramma Groningen	3.000	0	3.000
Overig	0	0	0
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0
Brede scholen	0	0	0
		0	
Ontvangsten	9.208	0	9.208

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met € 446,8 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er € 310,0 miljoen wordt geïntensiveerd voor het verstrekken van middelen aan de 222 schoolbesturen die bezwaar hebben gemaakt tegen de ontvangen bekostiging in 2022. Deze mutatie volgt uit de uitspraak van de Raad van State in hoger beroep. De totale kosten van de nabetaling zijn € 310,0 miljoen. De verplichtingen stijgen in 2026 met hetzelfde bedrag. Daarnaast vinden er verschillende andere verplichtingenbijstellingen plaats. Onder andere het verplichtingenbudget van de subsidieregeling School & Omgeving wordt in 2026 verhoogd met € 71,9 miljoen voor het primair onderwijs om aan te sluiten bij het betaalritme. Ook worden de verplichtingen in 2026 met € 83,5 miljoen verhoogd voor de regeling Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB), waarvan € 60 miljoen uit het coalitieakkoord kabinet-Jetten die hiervoor beschikbaar is in 2027. Dit wordt in 2026 al verplicht. De overige € 23,5 miljoen voor de regeling GOAB betreft een technische bijstelling van het verplichtingenbudget. Verder wordt het verplichtingenbudget van de subsidieregeling basisvaardigheden in 2026 omlaag bijgesteld met € 27,8 miljoen om deze in lijn te brengen met de daadwerkelijk aangegane verplichtingen voor het tijdvak basisvaardigheden.

Uitgaven

De uitgaven stijgen per saldo met € 301,4 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er € 310,0 miljoen wordt geïntensiveerd voor het verstrekken van middelen aan de 222 schoolbesturen die bezwaar hebben gemaakt op de ontvangen bekostiging. Deze mutatie volgt uit de uitspraak van de Raad van State in hoger beroep. De totale kosten van de nabetaling zijn € 310,0 miljoen.

Beleidsartikel 3. Voortgezet onderwijs

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	13.083.381	- 35.265	13.048.116
			0
Uitgaven	12.689.193	- 72.509	12.616.684
			0

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	11.801.326	- 56.750	11.744.576
Bekostiging vo-instellingen	11.762.427	- 56.750	11.705.677
Bekostiging Caribisch Nederland	27.125	0	27.125
Resultaatafhankelijke bekostiging vsv aan vo- instellingen	0	0	0
Aanvullende regeling strategisch personeelsbeleid, begeleiding starters en thuiszitters	11.774	0	11.774
Aanvullende regelingen leerlingendaling	0	0	0
Basisvaardigheden	0	0	0
Subsidies (regelingen)	678.048	- 7.555	670.493
Stichting Kennisnet (basissubsidie) po, vo, mbo	30.721	250	30.971
Praktijkgerichte programma's	11.070	0	11.070
Basisvaardigheden	87.314	0	87.314
Maatschappelijke diensttijd	165.276	- 389	164.887
School en omgeving	111.771	0	111.771
NGF Ontwikkelkracht	31.628	- 4.800	26.828
Schoolmaaltijden	52.650	0	52.650
Brugfunctionaris VO	11.520	0	11.520
NGF Techkwadraat	48.971	0	48.971
NGF Innovatieve onderwijs huisvesting	24.641	- 315	24.326
Overige subsidies	102.486	- 2.301	100.185
Opdrachten	39.709	- 10.879	28.830
Opdrachten	36.460	- 10.774	25.686
MDT opdrachten	3.249	- 105	3.144
Bijdrage aan agentschappen	90.661	928	91.589
Dienst Uitvoering Onderwijs	90.661	928	91.589
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	79.091	1.747	80.838

Tabel 2 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
College voor Toetsen en Examens	21.560	0	21.560
SLOA: Onderwijs ondersteunende instellingen	57.531	1.747	59.278
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	358	0	358
GRAZ (ECML) en PISA	358	0	358
Ontvangsten	7.391	0	7.391

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen dalen per saldo met € 35,3 miljoen. De verplichtingen dalen voornamelijk doordat er diverse kasschuiven plaatsvinden van 2026 naar latere jaren van in totaal € 69,3 miljoen. Hiermee wordt ook het verplichtingenbudget uit 2026 geschoven. Daarnaast vinden er verschillende andere verplichtingenbijstellingen plaats. Onder andere op het budget voor de bekostiging van en het budget voor basisvaardigheden worden de verplichtingen verlaagd met € 27,3 miljoen en € 20,9 miljoen om deze in lijn te brengen met de daadwerkelijk benodigde en aangegane verplichtingen. Het verplichtingenbudget van de subsidieregeling School & Omgeving wordt voor het voortgezet onderwijs verhoogd met € 45,6 miljoen in 2026 om aan te sluiten bij de beschikking. Ook wordt het verplichtingenbudget voor Kennisnet verhoogd. De instellingssubsidie Kennisnet wordt in 2026 voor zowel 2026 en 2027 verplicht, waarmee de verplichtingen in 2026 worden verhoogd met € 20,0 miljoen. Verder wordt de verhoging veroorzaakt doordat de uitgaven in 2027 voor een publieke AI-voorziening al in 2026 wordt verplicht (€ 10,7 miljoen).

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 72,5 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een kasschuif van € 56,8 miljoen van 2026 naar 2028 t/m 2031 om de loon- en prijsbijstelling voor de bekostiging van ook in de periode 2028 t/m 2031 volledig uit te keren.

**Beleidsartikel 4. Beroepsonderwijs en
volwasseneneducatie**

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	6.802.957	- 21.066	6.781.891
			0
Uitgaven	6.372.432	- 1.604	6.370.828
			0

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	5.927.892	1.126	5.929.018
Bekostiging mbo-instellingen	4.862.392	1.126	4.863.518
Bekostiging Caribisch Nederland	13.536	0	13.536
Bekostiging vavo	98.953	0	98.953
Loopbaanoriëntatie	32.000	0	32.000
Kwaliteitsafspraken investeringsbudget	538.984	0	538.984
Regionaal Investeringsfonds	15.147	0	15.147
Regionaal Programma	43.763	0	43.763
Aanvullende bekostiging krimpregio's	30.000	0	30.000
Praktijkleren	293.117	0	293.117
Opgavegerichte aanvullende middelen	0	0	0
Subsidies (regelingen)	93.980	- 1.465	92.515
LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden (NGF)	24.174	300	24.474
Basisvaardigheden voor volwassenen/Tel mee met Taal	8.169	0	8.169
Loopbaanoriëntatie	1.407	0	1.407
Doorstroom beroepskolom	34.440	0	34.440
Vakwedstrijden MBO	5.599	0	5.599
Overige subsidies	20.191	- 1.765	18.426
Opdrachten	12.556	- 2.580	9.976
Opdrachten	12.556	- 2.580	9.976
Bijdrage aan agentschappen	31.986	1.000	32.986
Dienst Uitvoering Onderwijs	27.259	987	28.246
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	4.727	13	4.740

Tabel 3 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	92.787	315	93.102
College voor Toetsen en Examens	1.438	0	1.438
Wet SLOA	0	0	0
SBB	84.509	359	84.868
NWO: NKO-Programma's MBO	5.793	- 209	5.584
NCP NLQF	1.047	165	1.212
Bijdrage aan medeoverheden	213.231	0	213.231
RMC's	72.054	0	72.054
Educatie	88.269	0	88.269
Regionaal Programma	50.173	0	50.173
Masterplan Campus Groningen	2.735	0	2.735
Caribisch Nederland	0	0	0
Ontvangsten	6.200	0	6.200

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen dalen per saldo met € 21,1 miljoen. Dit wordt grotendeels verklaard door een kasschuif op de middelen van de SPUK Regionaal Programma van € 12,2 miljoen, waarmee ook het verplichtingenbudget in 2026 wordt verlaagd. Deze kasschuif wordt gedaan op de bekostiging mbo-instellingen voor de nieuwe bekostigingssystematiek in het mbo. Hiermee worden instellingen die een toegankelijkheidsopslag ontvangen en, in die overgangperiode tijdelijk zouden terugvallen in bekostiging, gecompenseerd. Verder dalen de garantieverplichtingen met per saldo € 9,3 miljoen. Deze per saldo daling ontstaat doordat € 22,3 miljoen aan eerder verstrekte garanties komt te vervallen, terwijl er voor € 13,0 miljoen aan nieuwe garanties wordt verleend.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 1,6 miljoen.

Beleidsartikel 6. Hoger onderwijs

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	4.951.696	24.203	4.975.899
Uitgaven	4.837.971	- 42.192	4.795.779

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 6 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	4.560.135	– 890	4.559.245
Bekostiging onderwijsdeel	4.346.102	– 1.251	4.344.851
Bekostiging ontwerp en ontwikkeling	171.928	361	172.289
Fonds onderzoek en wetenschap	42.105	0	42.105
Bekostiging flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	0	0	0
Subsidies (regelingen)	187.439	– 39.517	147.922
Nationaal Groeifonds LLO Katalysator	64.627	– 31.050	33.577
Nationaal Groeifonds Npuls	93.579	– 52	93.527
Nationaal Groeifonds Nationale aanpak professionalisering leraren	27.032	– 9.788	17.244
Tegemoetkoming 2e lerarenopleiding	365	0	365
Overige subsidies	1.836	1.373	3.209
Bijdrage aan agentschappen	24.256	– 1.893	22.363
Dienst Uitvoering Onderwijs	24.256	– 1.893	22.363
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	66.141	108	66.249
NWO: Promotiebeurs voor leraren	12.911	– 39	12.872
NWO: NKO-programma's HO	30.763	212	30.975
Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)	6.791	– 35	6.756
Bijdrage RWT Nuffic	10.875	– 17	10.858
Bijdrage RWT Landelijk Centrum Studiekeuze	4.801	– 13	4.788
Ontvangsten	16	0	16

Toelichting ***Verplichtingen***

De verplichtingen stijgen per saldo met € 24,2 miljoen. De garantieverplichtingen stijgen per saldo met € 26,2 miljoen. Deze per saldo stijging ontstaat doordat € 36,8 miljoen aan nieuwe garanties wordt verleend, terwijl er voor € 10,6 miljoen aan eerder verstrekte garanties komt te vervallen. Ook stijgen de verplichtingen met € 20,9 miljoen omdat een deel van de beschikbare middelen uit het coalitieakkoord kabinet-Jetten voor cyberweerbaarheid, de Talentstrategie en praktijkgericht onderzoek al in 2026 wordt verplicht. De verplichtingen dalen onder andere omdat er voor het NGF-project LLO-katalysator een kasschuif plaatsvindt van € 31,0 miljoen van 2026 naar 2027. Hiermee wordt ook het verplichtingenbudget uit 2026 geschoven.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 42,2 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een kasschuif voor de NGF-projecten LLO-katalysator en NAPL. Voor het project LLO-katalysator wordt er € 31,0 miljoen van 2026 naar 2027 geschoven. Voor het project NAPL wordt er € 10,0 miljoen van 2026 naar 2027 geschoven. Hiermee wordt aangesloten bij de liquiditeitsbehoefte van de uitvoerende organisaties.

Beleidsartikel 7. Wetenschappelijk onderwijs

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	7.776.535	110.376	7.886.911
Uitgaven	7.634.055	3.070	7.637.125
Bekostiging	7.616.132	3.238	7.619.370
Bekostiging onderwijsdeel	3.548.463	5.069	3.553.532
Bekostiging onderzoeksdeel	3.047.991	– 1.826	3.046.165
Bekostiging ondersteuning geneeskunde onderwijs en onderzoek	909.038	– 5	909.033
Fonds onderzoek en wetenschap	110.640	0	110.640
Subsidies (regelingen)	11.397	– 138	11.259
Vluchteling Studenten UAF	2.762	– 5	2.757
Expertisecentrum inclusief onderwijs (ECIO)	979	– 2	977
Interstedelijk Studentenoverleg (ISO)	450	– 1	449
Landelijke Studenten Vakbond (LSVb)	364	– 1	363
Overige subsidies	6.842	– 129	6.713
Opdrachten	3.161	– 64	3.097
Opdrachten	3.161	– 64	3.097
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	3.365	34	3.399
Europees Universitair Instituut Florence (EUI)	2.141	– 65	2.076
United Nations University (UNU)	1.224	99	1.323
Ontvangsten	16	0	16

Toelichting Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met € 110,4 miljoen. Een deel van de middelen uit het coalitieakkoord kabinet-Jetten dat beschikbaar is voor instellingen om de werkdruk terug te dringen,

cyberweerbaarheid en de Talentstrategie wordt al in 2026 verplicht, vandaar dat het verplichtingenbudget in 2026 stijgt met € 87,1 miljoen. Verder stijgen de garantieverplichtingen met per saldo € 29,5 miljoen. Deze per saldo stijging ontstaat doordat € 42,3 miljoen aan nieuwe garanties wordt verleend, terwijl er voor € 12,8 miljoen aan eerder verstrekte garanties komt te vervallen.

Uitgaven

De uitgaven stijgen per saldo met € 3,1 miljoen.

Beleidsartikel 8. Internationaal beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	27.697	222	27.919
Uitgaven	27.697	222	27.919

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Subsidies (regelingen)	7.724	- 10	7.714
Stichting Ons Erfdeel	191	0	191
Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs & Training	4.940	31	4.971
Internationalisering onderwijs	21	- 21	0
Duitsland Instituut Amsterdam (DIA)	981	6	987
Netherlands house for Education and Research (Neth-ER)	693	4	697
Overige incidentele subsidies	898	- 30	868
Opdrachten	6.841	145	6.986
Opdrachten	6.841	145	6.986
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	1.207	8	1.215
Bijdrage Nuffic	1.207	8	1.215
Bijdrage aan medeoverheden	1.369	79	1.448
Bijdrage aan medeoverheden	1.369	79	1.448
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	9.989	0	9.989
Nederlandse Taalunie	9.331	0	9.331
Europa College Brugge	36	0	36
Unesco	61	0	61
OESO CERI	104	0	104
Fulbright Center	433	0	433
EU-programma's en activiteiten	24	0	24
Overige bijdragen	0	0	0
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	567	0	567
Vlaams-Nederlandshuis DeBuren (Hoofdstuk 5 BuZa)	567	0	567

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 8 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Ontvangsten	99	0	99

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met
€ 0,2 miljoen.

Uitgaven

De uitgaven stijgen per saldo met € 0,2 miljoen.

Beleidsartikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 9 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	1.287.646	- 2.728	1.284.918
Uitgaven	436.092	- 2.728	433.364
Bekostiging	272.167	0	272.167
Tekorten regio's	272.167	0	272.167
Subsidies (regelingen)	154.408	- 543	153.865
Lerarenbeurs	64.427	0	64.427
Zij-instroom	81.490	0	81.490
Overige subsidies	8.491	- 543	7.948
Opdrachten	4.588	- 1.810	2.778
Opdrachten	4.588	- 1.810	2.778
Bijdrage aan agentschappen	4.929	- 375	4.554
Dienst Uitvoering Onderwijs	4.929	- 375	4.554
Ontvangsten	7.000	0	7.000

Toelichting *Verplichtingen*

De verplichtingen dalen per saldo met € 2,7 miljoen.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 2,7 miljoen.

Beleidsartikel 11. Studiefinanciering

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	5.507.738	- 28.451	5.479.287
Uitgaven	5.507.738	- 28.451	5.479.287

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Inkomensoverdrachten	2.982.393	- 10.081	2.972.312
Basisbeurs gift (R)	690.486	0	690.486
Aanvullende beurs gift (R)	898.922	0	898.922
Reisvoorziening (R)	1.069.475	0	1.069.475
Studievoorschotvouchers (R)	25.755	0	25.755
Caribisch Nederland gift (R)	1.550	0	1.550
Tegemoetkoming (R)	87.386	0	87.386
Overige uitgaven (R)	208.819	- 10.081	198.738
Leningen	2.253.827	0	2.253.827
Basisbeurs Prestatiebeurs (NR)	734.291	0	734.291
Aanvullende beurs Prestatiebeurs (NR)	171.688	0	171.688
Caribisch Nederland prestatiebeurs (NR)	236	0	236
Reisvoorziening (NR)	- 41.907	0	- 41.907
Rentedragende lening (NR)	1.198.849	0	1.198.849
Collegegeldkrediet (NR)	146.435	0	146.435
Levenlanglerenkrediet (NR)	17.334	0	17.334
Caribisch Nederland leningen (NR)	570	0	570
Overige uitgaven (NR)	26.331	0	26.331
Bijdrage aan agentschappen	271.518	- 18.370	253.148
Dienst Uitvoering Onderwijs	271.518	- 18.370	253.148

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Ontvangsten	2.035.606	0	2.035.606
Ontvangsten Relevant	287.543	0	287.543
Ontvangen rente (R)	263.819	0	263.819
Ontvangsten Caribisch Nederland (R)	889	0	889
Overige ontvangsten (R)	22.835	0	22.835
Ontvangsten Niet - Relevant	1.748.063	0	1.748.063
Terugontvangen lening (NR)	1.748.021	0	1.748.021
Ontvangsten Caribisch Nederland (NR)	42	0	42

Toelichting Verplichtingen

De verplichtingen dalen per saldo met € 28,5 miljoen. Dit komt doordat de verplichtingen op het budget van DUO per saldo dalen met € 18,4 miljoen, onder andere omdat er kasschuiven plaatsvinden van 2026 naar latere jaren. Ook voor de hersteloperatie in het kader van de controle uitwonendenbeurs vindt een kasschuif van € 10,0 miljoen plaats van 2026 naar 2027. Hiermee wordt ook het verplichtingenbudget uit 2026 geschoven.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 28,5 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een aantal kasschuiven van 2026 naar latere jaren op het budget van DUO van in totaal € 19,6 miljoen. Met deze kasschuiven wordt aangesloten bij een meer realistische raming van deze uitgaven. Verder dalen de uitgaven in 2026 door een kasschuif van 2026 naar 2027 van € 10,0 miljoen die nodig is omdat de hersteloperatie in het kader van de controle uitwonendenbeurs langer duurt dan oorspronkelijk voorzien.

**Beleidsartikel 12. Tegemoetkoming
onderwijsbijdrage en schoolkosten**

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	76.195	- 325	75.870
Uitgaven	76.195	- 325	75.870
Inkomensoverdracht	72.361	0	72.361
Tegemoetkoming lerarenopleiding (tlo) (R)	3.768	0	3.768
Tegemoetkoming deeltijd (R)	3.007	0	3.007
Tegemoetkoming vavo voltijd (R)	5.239	0	5.239
Tegemoetkoming vo voltijd (R)	57.104	0	57.104
Tegemoetkoming vso voltijd (R)	3.243	0	3.243
Leningen	10	0	10
Omboeking van kort- naar langlopende vorderingen (NR)	10	0	10
Bijdrage aan agentschappen	3.824	- 325	3.499
Dienst Uitvoering Onderwijs	3.824	- 325	3.499
Ontvangsten	1.996	0	1.996
Tegemoetkoming lerarenopleiding (tlo) en deeltijd vo (R)	237	0	237
Meerderjarige scholieren v(s)o en vavo (R)	1.759	0	1.759

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen dalen per saldo met
€ 0,3 miljoen.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 0,3 miljoen.

Beleidsartikel 13. Lesgeld

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 13 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	21.644	- 1.824	19.820
Uitgaven	21.644	- 1.824	19.820
Bijdrage aan agentschappen	21.644	- 1.824	19.820
Dienst Uitvoering Onderwijs	21.644	- 1.824	19.820
Ontvangsten	258.558	0	258.558

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen dalen per saldo met € 1,8 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er op het budget van DUO kasschuiven plaatsvinden van 2026 naar latere jaren van in totaal € 1,9 miljoen. Hiermee wordt ook het verplichtingenbudget uit 2026 geschoven.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 1,8 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een aantal kasschuiven van 2026 naar latere jaren op het budget van DUO van in totaal € 1,9 miljoen. Hiermee wordt aangesloten bij een meer realistische raming van deze uitgaven.

Beleidsartikel 14. Cultuur

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	757.637	- 62.412	695.225
Uitgaven	1.454.871	- 8.107	1.446.764

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	1.235.635	– 20.795	1.214.840
Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse instellingen	289.790	– 1.829	287.961
Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse fondsen	352.041	– 545	351.496
Museale instellingen met een wettelijke taak	293.120	– 4.752	288.368
Stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen	37.131	– 105	37.026
Digitale openbare bibliotheek	20.434	0	20.434
Bibliotheekvoorziening leesgehandicapten	15.188	0	15.188
Monumentenzorg	179.064	722	179.786
Archieven (incl. Regionale Historische Centra)	48.867	– 14.286	34.581
Cultuureducatie (via primair onderwijs)	0	0	0
Subsidies (regelingen)	112.423	– 4.686	107.737
Verbreden inzet cultuur	10.159	– 210	9.949
Internationaal cultuurbeleid (incl. HGIS)	10.136	– 148	9.988
Programma leesbevordering	31.241	– 1.845	29.396
Creatieve Industrie	2.672	– 263	2.409
Specifiek cultuurbeleid	20.842	2.159	23.001
Subsidies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	4.777	193	4.970
NGF CIIIC	32.596	– 4.572	28.024
Opdrachten	38.142	1.062	39.204
Beleidsonderzoek, evaluaties en kennisbasis	2.108	0	2.108
Opdrachten Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	18.840	310	19.150
NGF Opdrachten	4.402	1.072	5.474
Overige opdrachten	12.792	– 320	12.472
Bijdrage aan agentschappen	64.766	16.307	81.073
Nationaal Archief	64.766	16.307	81.073

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 14 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bijdragen aan medeoverheden	1.803	0	1.803
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	2.102	5	2.107
Ontvangsten	22.899	0	22.899

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen dalen per saldo met € 62,4 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de garantieverplichtingen dalen met per saldo € 63,7 miljoen. Deze per saldo daling ontstaat doordat € 359,1 miljoen aan eerder verstrekte garanties komt te vervallen, terwijl er voor € 295,5 miljoen aan nieuwe garanties wordt verleend.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 8,1 miljoen. Dit is een saldo van verschillende mutaties. Zo vindt er een kasschuif plaats van € 5,0 miljoen van de gereserveerde middelen voor het Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis (RKD). Dit komt omdat de inzet van de middelen in 2027 beter aansluit bij de geplande verhuizing van het RKD. Verder vindt er een kasschuif plaats van € 3,5 miljoen voor het NGF-project Creative Industries Immersive Impact Coalition (CIIC), omdat een deel van de uitgaven van het project in 2027 plaatsvindt. Het ministerie van BZK heeft voor de uitvoering van de programma's Versterking Expertisecentrum DUTO en het Leerhuis in totaal € 4,0 miljoen aan het Nationaal Archief (NA) overgeboekt.

Beleidsartikel 15. Media

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 15 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	1.176.589	67.393	1.243.982
Uitgaven	1.335.532	144	1.335.676

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 15 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	1.284.673	0	1.284.673
Landelijke publieke omroep	1.001.655	0	1.001.655
Regionale Omroep	203.402	0	203.402
Stichting Omroep Muziek	22.026	0	22.026
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)	32.792	0	32.792
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	3.332	0	3.332
Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO)	5.999	0	5.999
Mediawijsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik)	2.799	0	2.799
Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO)	2.053	0	2.053
Dotatie/onttrekking Algemene Mediareserve	10.238	0	10.238
Lokale journalistiek	0	0	0
Overige bekostiging media	377	0	377
Subsidies (regelingen)	36.592	245	36.837
Onderzoeksjournalistiek	15.805	0	15.805
Lokale journalistiek	20.050	0	20.050
Overige Subsidies	737	245	982
Opdrachten	674	- 106	568
Opdrachten	674	- 106	568
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	13.504	0	13.504
Commissariaat voor de Media	13.504	0	13.504
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	89	5	94
European Audiovisual Observatory	89	5	94
Ontvangsten	166.200	0	166.200
Reclame ontvangsten	166.200	0	166.200

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met € 67,4 miljoen. De bezuiniging op de rijksmediabijdrage van de landelijke publieke omroep wordt teruggedraaid met € 45,0 miljoen vanaf 2027. De uitgaven voor het jaar 2027 worden eind 2026 al verplicht. De verplichtingenruimte wordt daarom in 2026 met € 45,0 miljoen verhoogd. Verder betreft het een verhoging van onder andere de verplichtingen in 2026 voor de landelijke publieke omroep (€ 15,3 miljoen), regionale publieke omroep (€ 4,5 miljoen), het NIBG (€ 0,7 miljoen) en het Mediawijsheid Expertisecentrum (€ 0,7 miljoen) om het verplichtingenbudget weer in lijn te brengen met de verwachte hoogte van de verplichtingen in 2026.

Uitgaven

De uitgaven stijgen per saldo met € 0,1 miljoen.

**Beleidsartikel 16. Onderzoek en
wetenschapsbeleid**

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	1.849.057	431.073	2.280.130
Uitgaven	1.850.266	6.588	1.856.854

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bekostiging	1.523.159	13.128	1.536.287
NWO	693.766	12.673	706.439
KNAW	120.287	257	120.544
KB	72.984	0	72.984
NWO Talentenontwikkeling	170.509	– 4.624	165.885
NWO TTW	8.223	– 223	8.000
NWO Grootschalige Researchinfrastructuur	56.924	– 1.544	55.380
NWO Praktijkgericht Onderzoek	65.652	400	66.052
Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO)	34.125	2.109	36.234
Poolonderzoek	3.236	– 89	3.147
Caribisch Nederland	2.570	– 70	2.500
NWO NWA	135.649	2.071	137.720
NWO Fonds onderzoek en wetenschap	142.218	2.168	144.386
NWO Praktijk onderzoek en wetenschap	17.016	0	17.016
Subsidies (regelingen)	180.967	– 3.934	177.033
VSC	332	0	332
Naturalis Biodiversity Center	14.280	– 112	14.168
BPRC	13.513	0	13.513
NEMO Science Museum	4.379	0	4.379
STT	286	0	286
Stichting AAP	1.344	0	1.344
Nationale Coördinatie	8.625	– 151	8.474
Subsidie Fonds onderzoek en wetenschap	87.384	– 2.531	84.853
Delta Climate Center	10.952	– 371	10.581
Netherlands Academy of Engineering	564	0	564
Biotech Booster	23.010	– 169	22.841
Big Chemistry	16.298	– 600	15.698
Opdrachten	4.996	– 1.003	3.993
Opdrachten	3.040	– 367	2.673
Opdrachten Fonds onderzoek en wetenschap	1.956	– 636	1.320

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 16 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Bijdrage aan agentschappen	5.925	1.074	6.999
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	3.676	819	4.495
RVO Fonds onderzoek en wetenschap	2.249	255	2.504
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	135.219	- 2.677	132.542
EMBC	1.460	0	1.460
EMBL	9.183	0	9.183
ESA	38.050	198	38.248
CERN	71.246	- 2.875	68.371
ESO	12.530	0	12.530
SKAO	2.750	0	2.750
Ontvangsten	101	103	204

Toelichting Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met € 431,1 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een verhoging van de verplichtingen in 2026 van € 228,3 miljoen voor de investering in de opvolger van de nationale supercomputer Snellius. Verder betreft het een verhoging van het verplichtingenbudget van NWO (€ 169,2 miljoen) en het budget voor NWO praktijkgericht onderzoek (€ 24,3 miljoen) in 2026. Het betreft een verhoging van de verplichtingenruimte voor loon- en prijsbijstelling in 2027, die grotendeels in 2026 al verplicht wordt. Ook betreft het een verhoging als gevolg van de middelen voor NWO en praktijkgericht onderzoek uit het coalitieakkoord kabinet-Jetten. De uitgaven in 2027 worden grotendeels eind 2026 verplicht.

Uitgaven

De uitgaven stijgen per saldo met € 6,6 miljoen.

Beleidsartikel 25. Emancipatie

Tabel 14 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 25 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	9.871	2.980	12.851
Uitgaven	24.412	- 1.020	23.392
Bekostiging	14.917	0	14.917
Kennisinfrastructuur: Gender- en lhbti- gelijkheid	14.917	0	14.917
Subsidies (regelingen)	5.138	- 821	4.317
Gender- en lhbti- gelijkheid 2022-2027	5.138	- 821	4.317
Opdrachten	4.351	- 199	4.152
Bijdrage aan medeoverheden	6	0	6
Gemeentefonds gender- en lhbti- gelijkheid	6	0	6
Ontvangsten	0	0	0

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met € 3,0 miljoen. Dit komt doordat de subsidie voor de Mannenalliantie naar verwachting eind 2026 meerjarig wordt beschikt. De verplichtingenruimte die beschikbaar is in latere jaren wordt daarom naar het jaar 2026 geschoven.

Uitgaven

De uitgaven dalen per saldo met € 1,0 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een kasschuif van € 1,0 miljoen van 2026 naar de jaren 2027 t/m 2031 voor de middelen voor de Mannenalliantie. De publicatie van de regeling is uitgesteld en vindt naar verwachting eind 2026 plaats, waardoor er pas na 2026 uitgaven plaatsvinden.

**Niet-beleidsartikel 95. Apparaat
kerndepartement**

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 95 (bedragen x € 1.000)

	Stand begroting (eerste suppletoire + ISBs)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Verplichtingen	446.170	1.590	447.760
Uitgaven	446.170	1.590	447.760
Personele uitgaven	373.259	1.059	374.318
Eigen Personeel	353.842	452	354.294
Externe inhuur	14.812	563	15.375
Overige personele uitgaven	4.605	44	4.649
Materiële uitgaven	72.911	531	73.442
ICT	9.629	162	9.791
Bijdrage aan SSO's	23.570	– 156	23.414
Overig Materieel	39.712	525	40.237
Begrotingsreserve schatkistbankieren	0	0	0
Ontvangsten	510	0	510

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen stijgen per saldo met
€ 1,6 miljoen.

Uitgaven

De uitgaven stijgen per saldo met € 1,6 miljoen.